25 ta' Frar, 1946.

Imhallef:

L-Onor. Dr. A.J. Montanaro Gauci, LL.D.

Giuseppina Incorvaja *versus* **Edward Gingell Littlejohn**

[illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] X ta' l-[illegible], u [illegible] IV ta' l-[illegible] (Kap. 6 ta' l-[illegible] [illegible]).

L-irkantatur huwa mandatarju ta' sid l-oġġetti li jbiegħ; għalhekk sid l-oġġetti jista jirrevoka l-mandat lill-irkantatur meta jrid, u dan ma jistax jirrifjuta li jrodd lura lil sidhom dawk l-oġġetti lilu kunsenjati għall-bejgħ.

Il-kappara li l-irkantatur jirċievi minn għand xi xerrej għandha tif'i-hem li ġiet minnu riċevuta fl-interess tal-bejjiegħ, u għalhekk ma għandu ebda dritt iżommha għalih.

Id-drittijiet li jista' jeżiġi l-irkantatur pubbliku huma dawk stabbiliti fit-tariffa mahruġa bis-saħħa tal-Liġi ta' l-Irkantaturi, jiġifieri ½% minn għand il-bejjiegħ u ½% minn għand ix-xerrej fuq bejgħ ta' oġġetti u proprjetà in ġenerali, barra min għamara, oġġetti u proprjetà mdaħħla f'katalogu wieħed ma' għamara, u 1% minn għand il-bejjiegħ u 1% minn għand ix-xerrej fuq bejgħ ta' għamara u fuq oġġetti u proprjetà mdaħħla f'katalogu wieħed ma' għamara.

Meta l-irkantatur jiftiehem li jieħu fil-post tiegħu oġġetti biex jimbiegħu f'irkant, ebda dritt ma jistħoqqlu għal magazzinaġġ jekk l-oġġett jiġi mibjugħ; iżda jekk l-oġġett jinxtara għas-sid, l-irkantatur għandu jedd għall-ħlas ta' mhux aktar minn ½% fuq l-aħħar offerta; basta li l-oġġett jiġi meħud lura mis-sid fi żmien sebat ijiem minn dak in-nhar li jkun inġieb għall-bejgħ. Fil-każ li jit-ħalla hemm għal iżjed minn dak iż-żmien, jew meta ma jkunx in-

qieh għall-bejgħ għax is-sid ried hekk, l-irkantatur għandu dritt għal ħlas xieraq skond il-wisa' tal-post li l-oġġetti jkunu ħadu u ż-żmien li jkunu damu fil-post ta' l-irkantatur.

Il-Liġi ta' l-Irkantaturi għadha sseħħ sal-lum, u ma jistax jiġi revokat kontra tagħha l-użu kuntrarju għaliha jew id-desswetudini; għax id-desswetudini ma tistax tiġi revokata kontra l-liġi li l-Istat formalment jikkunsidraha bħala li għadha sseħħ, avvolja fil-prattika ma josservawhiex.

L-attriċi fit-taħrika qalet li hi kkonsenjat lill-konvenut makna tal-ħjata "*Singer*" bit-tavolin, u nkarikatu jbigħhielha fl-irkant bi prezz ta' mhux anqas minn £26; li fl-irkant li kien sar Triq Tonna, tas-Sliema, il-konvenut irċieva offerta ta' £26 minn għand bniedem mhux magħruf minnha, li ħalla f'idejn il-konvenut £2, li kellu jitlef jekk ma jirtirax il-makna fi żmien 24 siegħa, kif fil-fatt tilef; li l-konvenut qalilha biex tieħu lura l-makna li hija aċċettat li tagħmel, iżda meta marret biex tirtiraha l-istess konvenut irrifjuta li jikkonsenjahielha mħabba li ppretenda, oltre ż-£2 fuq imsemmija li kien inkassa, £2. 10. 0 oħra ta' idejh, u 2s. 6d. portatura; li hi in segwitu sabet il-bejgħ ta' l-imsemmija makna bi prezz ta' £26, li mħabba l-aġir tal-konvenut ma setax isir; li hi kienet ġà rċeviet minn għand il-konvenut fuq l-istess makna s-somma ta' £10; u li l-konvenut wara abużivament biegħ l-istess makna u ddepożita parti mir-rikavat tal-bejgħ taħt l-awtorità ta' din il-Qorti (dok. A): u talbet li, wara li tkun premessa kwalunkwe dikjarazzjoni neċessarja u mogħti kull provvediment analogu, previja okkorrendo d-dikjarazzjoni illi l-konvenut ma kellu ebda dritt jirrifjuta li jikkunsinjalha lura l-imsemmija makna, u għalhekk irrenda ruħu responsabili tad-danni li hija sofriet, ikun kundannat iħallasha s-somma ta' £16 jew somma oħra verjuri bħala bilanċ ta' somma akbar li tirriżulta dovuta lilha bħala danni li hija sofriet imħabba l-aġir tal-konvenut. Bl-ispejjeż;

Omissis;

Mill-provi rriżulta li l-attriċi nkarikat lill-konvenut ibiegħ akkont tagħha b'irkant makna tal-ħjata bi prezz mhux anqas minn £26, u l-konvenut antiċipalha £10 mill-prezz. Ebda ftehim ma sar fuq fejn kellu tabilfors isir l-irkant; u meta l-attriċi staqsiet lill-konvenut kemm jieħu ta' idejh, u hu weġibha li skud (1s. 8d.) fil-lira, hija qaltlu "kif tgħid il-liġi għamel"

(dep. attriċi). Il-konvenut ġieb il-makna f'irkant li kellu f'idejh, irċieva u aċċetta offerta ta' £26, u żamm £2 kapparra minn għand ix-xerrej. Iżda x-xerrej ma marx għall-makna, u l-konvenut ma kienx jaf fejn kien joqgħod ix-xerrej. Intant il-konvenut żamm il-kapparra għalih innifsu, qal lill-attriċi biex tirtira l-makna, u ppretenda li ta' jdejh jiehu £2. 10. 0, barra 2s. 6d, tal-portatura. L-attriċi marret tirtira l-makna, iżda ma ħallsitx, u l-konvenut ma riedx iroddhielha qabel ma l-attriċi tħallsu s-somma li ppretenda ta' jdejh; u l-attriċi ma riedetx tagħtihomlu peress li debbrilha li ġà tħallas bil-kapparra li kien żamm. Wara żmien il-konvenut spiċċa biex biegħ il-makna b'£26, u ppretenda li wara li jikkompensa l-£10 li kien antiċipalha, jagħti lill-attriċi £12. 18. 4 biss bħala bilanċ; u peress li l-attriċi ppretendiet £16, il-konvenut iddepożitalha s-somma li kien offrielha;

Il-Qorti qabel xejn tosserva li l-irkantatur huwa mandatarju ta' sid l-oġġetti li jbiegħ. Għalhekk, meta l-attriċi rtiratlu l-mandat, għax marret tirtira l-makna, il-konvenut ma kellu ebda dritt jirrofta li jrodd lura lill-attriċi u jbiegħ il-makna. U tabilħaqq, l-attriċi marret bil-flus f'idejha biex troddlu l-£10 li kien antiċipalha; u ta' jdejh il-konvenut kien ġà tħallas meta huwa żamm il-kapparra ta' £2 u l-attriċi akkonsentiet li jżommhom;

Il-konvenut jippretendi li l-kapparra tmiss lilu, għax soltu jżommha għalih. Iżda ma giex ippruvat soddisfaċentement li fil-kummerċ jeżisti stabbilit dana l-użu. Meta l-konvenut talab u rċieva l-kapparra, huwa aġixxa bħala mandatarju; u għalhekk il-kapparra hadha u seta' biss jeħodha, fl-interess u b'kawtela ta' l-interessi tal-mandanti. Il-kapparra hija riżarċiment preventiv tad-danni, u d-danni jbatihom is-sid u mhux il-mandatarju. Għaldaqstant ebda raġuni ma hemm biex l-irkantatur iżomm għalih il-kapparra flok li jgħaddiha lill-proprjetarju ta' l-oġġett. Immela, meta l-konvenut żamm il-kapparra, huwa żamm flus li kienu jmissu lill-attriċi; u ladarba l-attriċi kienet kontenta li huwa jżomm iż-£2 bi ħlas, huwa ma kellu ebda dritt jitlob ħlas ieħor ta' jdejh; għax b'£2 kien imħallas tajjeb. Huwa minnu li l-konvenut żamm għandu għal xi xahrejn dik il-makna; iżda dana ġara ħtija tiegħu biss, u b'abbuż, għax irrofta li jrodd il-makna lura meta l-attriċi marret biex tirti-

raha; u l-ħtija u l-abbuż ma jistgħux jintitolawh għal ebda dritt ta' kumpens għal magazzinaġġ. U' tabilħaqq, dak iż-żmien, la darba l-bejgħ ma kienx ġie effettwat, il-konvenut ma setax jippretendi bħala dritt tiegħu perċentaġġ jew skud fil-lira fuq £26;

Iżda wkoll meta wieħed jikkunsidra bħala effettwat il-bejgħ bil-prezz ta' £26, id-dritt tal-konvenut kien anqas minn dak li ppretenda. U' tabilħaqq, skond il-Liġi ta' l-Irkantaturi (Proklama X ta' l-1832 *kif emendat* bl-Ordinanza IV ta' l-1845—il-lum *Kapitolu VI tal-Liġijiet* ta' Malta), id-drittijiet li l-irkankaturi *pubbliċi jistgħu jeżigu* huma dawk stabbiliti fit-tariffa maħruġa bis-saħħa ta' dik il-liġi (art. 4). Dik it-tariffa tagħti lill-irkantatur *nofs* fil-mija minn għand il-bejjiegħ u *nofs* fil-mija minn għand ix-xerrej fuq bejgħ ta' oġġetti u proprjetà in ġenerali, barra minn għamara, oġġetti u proprjetà mdaħħla f'katalogu wieħed ma' għamara; u tagħti wieħed fil-mija minn għand il-bejjiegħ u wieħed ieħor fil-mija minn għand ix-xerrej fuq bejgħ ta' għamara u fuq oġġetti jew proprjetà mdaħħla f'katalogu wieħed ma' għamara. Fuq £26 dawn id-drittijiet ta' l-irkantatur iġibu wisq anqas minn £2, għax iġibu ftit xelini biss, anki meta magħhom iżżid il-perċentaġġ kontemplat fit-taqsima 5 tat-tariffa—jekk qatt seta' kien il-każ ta' l-applikazzjoni tagħha, peress li l-prezz presumibilment kellu jiġbru l-konvenut minn għand ix-xerrej;

Anki fuq il-magazzinaġġ, il-konvenut ma setax jitlob kemm ried. Fit-taqsima 6 *tat-tariffa* jingħad:— "Meta l-irkantatur jiftiehem li *jieħu fil-post tiegħu oġġetti biex jinbiegħu* b'irkant, ebda dritt *ma jitħallas* għal magazzinaġġ jekk l-oġġetti jiġu mibjugħa: *iżda* jekk jinxtraw għas-sid, l-irkantatur għandu jedd għall-ħlas ta' mhux iżjed minn nofs fil-mija fuq l-aħħar offerta; basta li l-oġġetti jiġu meħuda lura mis-sid fi żmien sebat ijiem minn dak in-nhar li jkunu nġiebu għall-bejgħ; iżda meta jitħallew hemmhekk għal iżjed minn dak iż-żmien, jew meta ma jkunux inġiebu għall-bejgħ għax is-sid ikun ried hekk, l-irkantatur għandu jedd għal ħlas xieraq, skond il-wisa' tal-post li l-oġġetti jkunu ħadu u ż-żmien li jkunu damu fih". Immela, skond il-liġi, jekk tikkunsidra mibjugħa l-makna, dritt tal-magazzinaġġ ma kienx hemm. Meta l-attriċi marret tieħu lura l-makna, ftit granet biss kienu għad-

dew, tant li l-irkantatur ried li almenu jistenna sebat ijiem biex jara jekk mhux xtara jmurx għall-makna. Meta tikkunsidra li l-makna m'hijiex oġġett kbir, u għalhekk ma tantx jieħu wisa' fejn kien, u ma kienx ilu hemm, il-konvenut ma kellux raġun jitlob—jekk qatt kien il-każ li kellu xi dritt—ħlief ftit xelini tal-magazzinaġġ; u għalhekk b'kollox, kompriża l-portatura, kien ikollu jieħu anqas mill-ammont tal-kapparra. Tal-magazzinaġġ ulterjuri, kif ġà ntqal, il-konvenut ma kellu dritt għal xejn blas;

Il-Qorti tosserva li dik il-liġi ta' l-Irkantaturi għadha sseħħ sal-lum, għax qatt ma ġiet revokata; anzi ġiet konfermata formalment dan l-aħħar, meta ġiet inkluża fl-Edizzjoni tal-Liġijiet Statutarji ta' Malta bħala Kapitolu 6. Għaldaqstant il-konvenut ma jistax jinvoka l-użu kuntrarju u d-deswetudini. Fid-Dritt Modern mhix ammessa d-deswetudini ta' liġi li l-Istat formalment jikkunsidra bħala għadha sseħħ, għalkemm fil-prattika ma josservawhiex;

Minn dan li ntqal tinżel ċara l-konsegwenza li l-attriċi għandha dritt għal bilanċ kollu tas-siwi tal-makna li, bil-prezz li effettivament ġiebet, irriżulta li kienet tiswa £26. Għaldaqstant l-attriċi jmissha £16, u mhux kemm iddepożitalha l-konvenut;

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti taqta' l-kawża billi tilqa' t-talbiet, bl-ispejjeż kontra l-konvenut.